بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2025/HC-B12/25,26
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދީ ފަރާތް:** 1. އަލީ އިބްރާހީމް / ގދ. ނިލަންދޫ، ސަންލީގެ
  2. މުއުމިން ޙަސަން / ގދ. ނިލަންދޫ، ފެހިވިނަ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** [illegible] އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަހްމީޒާ
ފަނޑިޔާރު ޢުޒައިރާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީ

ނިމުން ތާރީޚް: 29 ޛުލްޙިއްޖާ 1446
25 ޖޫން 2025

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

19 ޛުލްޙިއްޖާ 1446

15 ޖޫން 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަރާރުތައް:

- **ނަންބަރު:** P2C/MA/2025/19 (ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/25 ގެ ސިލްސިލާއިން)
  P2C/MA/2025/18 (ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/26 ގެ ސިލްސިލާއިން)
- **ނިންމި ތަން:** ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ވިލިނގިލީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- **ޤާޟީ:** ޙާޟީ އަމުރު
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 31 މޭ 2025
- **ނިންމި ތާރީޚު:** 31 މޭ 2025

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ވަކީލު ލަފާދީން:

ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތްތައް

1. ޢަލީ އިބްރާހީމް / ގއ. ނިލަންދޫ، ސަންލައިޓް
2. ޝަމީމް ހަސަން / ގއ. ނިލަންދޫ، ފިހިވިނަ

ވަކީލު ލަފާ: -

ޕާޓީ - ޤާޟީ އަމުރު - ސަރުކާރުގެ ދަޢުވާ - ޤާނޫނު ނަންބަރު 49 ވަނަ މާއްދާ - ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) - [illegible] - [illegible]

[illegible]

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު:

1. މިއީ، ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ވިލިނގިލީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 މޭ 2025) ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ (މިފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް" ކަމަށް ބުނެފައި) ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމުން ބެލި ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

2. އެގޮތުން، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/25 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ވިލިނގިލީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 މޭ 2025) ކޯޓު އަމުރެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ގއ. ނިލަންދޫ، ސަންރީގެ، އަލި އިބްރާހީމް[1] އެވެ.

3. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-B12/26 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ވިލިނގިލީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 (31 މޭ 2025) ކޯޓު އަމުރެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، ގއ. ނިލަންދޫ، ފެހިވިލަ، މުއުމިން ޙަސަން[2] އެވެ.

4. މި ޤަޟިއްޔާގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދަކު، "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ގއ. ނިލަންދޫ، ސަންރީގެ، އަލި އިބްރާހީމް[3] އަދި ގއ. ނިލަންދޫ، ފެހިވިލަ، މުއުމިން

---

[1] ކާޑު ނަންބަރު A118172.

[2] ކާޑު ނަންބަރު A303859.

[3] ކާޑު ނަންބަރު A118172.

ޙަސަން4 އަށް މުރާޖަޢާކުރެވޭނެ. މި ނިޔާގައި، އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ފަރާތުން ގެނެސްދޭ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުނު ކަމަށް ބުނެވިދާނެ، އެ ފަރާތުގެ ނަމުން މުރާޖަޢާކުރެވޭ އެ ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.

5. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވަނީ އެއް ހުކުމްދޭއިރު މަޖިލީހުގެ ނޫން ގޮތަކަށް ކަމަށްވާއިރު އެ އަމުރުތަކަކީ އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ވާރިސް އެއް ނުކުތުއްޔާގެ މަޞްލަޙަތު ބެއްލެވުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަމުރުތައް ސާބިތު އެދި ރިޢާޔަތްކުރުން ލާޒިމް ކަމަށް ވެސް ބަޔާންކުރެވިފައިވަނީ **ފަރާތުން ބަލަދޭ ޤަޟިއްޔާ**5 ފަސްއާދޭގައި މިހެން މަޞްލަޙަތު ހިމެނޭގޮތުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކަށް6 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މަޞްލަޙަތާ ގުޅޭ ޤާނޫނުގެ މަބްދައު އެއްގޮތްކުރެވިފައިވާ އުސޫލު7 އެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެނދެވެމުން އައި ހުކުމްގެ ފަރާތްތަކަށް ޖަހައިދޭން މި މަޞްލަޙަތު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ކަނޑައެޅުނު ގޮތުން ގޮތްގޮތަށް އެއް ޝަރުޢީ ފައިސާ މި 2 (ދޭއް) ފަސްއާދޭ އަމުރެއްގައި ކަމަށް ވާތީއެވެ "ސަބަބެއް ނިމުނުގޮތް" އެއް ނިޔާގެ ގޮތުގައި ދިނުން ޝަރުޢީ ކަމަކަށް ވާނީ އެގޮތުގެމަތިން ދިނުމަށްވާނެއެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

6. 2025 ޖޫން 29 ވަނަ ދުވަހުގެ 20:15 ހާއިރު، އާންމު ހުށަހެޅުމުން ހުކުމް ދިނުމަށްފަހު ގާއި. ނިޔަލަށް މަޖިލީހުގައި ވިސްނުމުގެ ހިފެހެއްޓުމުގައި ބަދަލުކުރަން އޮފީހަށް ގެނައުން ބަލައިގެން ހުސްނުކުރެވުނު އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން ދެފަރާތުގެ ބޮޑުކުރި ހިނގާއިރު ކަމަށް ބަޔާންކުރެވޭ މަޖިލިސް ގެމަތިން ކޯޓު އަމުރުގެ8 ދަށުން އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

---

[4] ދ.ކ ނަންބަރު A303859.

[5] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާ.

[6] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި.

[7] ހަޟާނަތުގެ އުޞޫލުތަކާއިބެހޭ ނަންބަރު: FAM/2021/02 (27 ޖަނަވަރީ 2021) ގައި ފާސްކުރެވިފައިވާ ޤަރާރު.

[8] ކުދިންގެ އަމުރު ދެފަރާތުގެ ދިރިއުޅުމާ ގުޅޭ ސާބިތުކުރުމާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/HA/2025/14 އާއި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/HA/2025/15 (30 ޖޫން 2025) ކޯޓު އަމުރު.

7. އެހެންކަމުން، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 (ސުޕްރީމްކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު)ގެ[9] 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި، އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (1)، (2)، (3)، (4) އަދި (5) ވަނަ ނަންބަރަށް ބަލާލާއިރު ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ[10] 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާ ހުކުމެއް 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުން ބަންދުކުރެވިފައި އަދި ފުރުސަތުގެ ހުކުމުން އެ ކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައެވެ.[11] މި ހުކުމްތަކާ ގުޅިގެން، ހަވާލާދީ އިޢުތިރާޟު ވިލިނގިލި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 ޖޫން 2025) ކޯޓު އަމުރުން ނިންމާފައިވަނީ މި ފަރާތްތަކުގެ ސަރުޙައްދުކުރުމަށް ދޫކޮށްލުމަށެވެ. އެގޮތުން، އެ އަމުރުތަކުގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރި ސަބަބު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> "ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ ސަބަބެއް ބަޔާންކޮށް ނުދެއްވާތީ އާއި ޖިނާއީ އިޖުރާތުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ޝަރުތު ފުރިހަމަނުވާތީ ދޫކޮށްލީމެވެ"

އިސްތިއުނާފީ ނިންމުން

8. މި ސަބަބުތަކާ ހުރެ ވިލިނގިލި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 ޖޫން 2025) ކޯޓު އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އެދުމާ ހުކުމުން ބަދަލުކޮށް އަންނަނިވި ގޮތަށް ނިންމައީމެވެ.

---

[9] މިގޮތަށް "ސުޕްރީމްކޯޓުން ނެރުއްވާފައިވާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ކަމަށް ބުނެވޭ.

[10] މިގޮތަށް "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވޭ.

[11] ވިލިނގިލީގެ ނަންބަރު MF/210610 އަދި ނަންބަރު MF/210611 (31 ޖޫން 2025) ބަންދުގެ ކޯޓު އަމުރު ހުކުމް ކޮށްފައި.

8.1 އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ކޯޓު އަމުރުތައް ނެރުއްވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްގޮތަށް ދަށު މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބައްޓަންކުރައްވާ އުސޫލާއި، ސަބްޕީނާކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އުޒުރުތައް:

9. ހުވަދުއަތޮޅު އުތުރުބުރީ ވިލިނގިލީ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 އާއި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 މޭ 2025) ކޯޓު އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރުތަކެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ބަންދުން ދޫކުރައި ހުކުމްޖެހުނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް އެ ފަރާތަކުގެ ފަރާތުން ނުރައްކާ އޮތް ކަމަށާއި، މި މައްސަލައިގައި ތިބި ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިހުތިމާލު އޮތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެ ފަރާތަކީ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ޖެހޭ ފަރާތެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގައި ހުކުމްކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 7 (ހަތެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމުން، މި މައްސަލައިގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ބަންދުގެ ގޮތް ނިންމުމަށްޓަކައި، މި މައްސަލައިގާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމުން ފެށިގެން 2 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފުރުޞަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ގިނަވެގެން 5 (ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ފަރާތްތަކުގެ ބަންދުގެ އަމުރު ގޮތުން ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ކަމަށް އެދިގައި މައްސަލަ ނިންމައި ދިނުމަށް އެދިލައްވައެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގެ ވާހަކައިގެ ޚުލާޞާ

10. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

10.1. އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތްތައް ހައްޔަރުކޮށްފައިވަނީ ކޯޓު އަމުރުގެ ދަށުން ކަމަށާއި، އެ އަމުރުގައިވެސް މި ފަރާތްތަކުގެ ހުރުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް އޮތް ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށެވެ.

10.2. މި މައްސަލައިގައި ބަންދުކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅިއިރު، ހާދިސާ ހިނގިއިރު މަންޒަރު ދުށް ފަރާތްތަކުގެ ބަޔާންތައް އަދި ހާދިސާގެ ވީޑިއޯ ސްކްރީންޝޮޓް ހުށަހަޅާފައިވާނެކަމަށެވެ.

10.3. ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުކުރެއްވީ ކޯޓުގެ [illegible] އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން ނިންމާފައިވާ [illegible] މި މައްސަލައިގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [12] [illegible] 15 ވަނަ [illegible] 59 ވަނަ [illegible] 60 ވަނަ [illegible]

10.4. [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible]

---

[12] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/51 ޤަޟިއްޔާ.

ފަރާތްތަކެއް ކަމުގައިވާތީ އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުން ދޫވެއްޖެނަމަ ހެކިންނަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ އިޙްތިމާލް އޮންނާނެކަމުގައި ދެކޭކަމަށެވެ.

10.5. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް ވ. ޝަރީފާ ހަސަން**[13] ގެ ޤަޟިއްޔާ އަދި އެ ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ނިސާރު އިސްމާޢީލް**[14] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް އަމުރުކުރި ސަބަބު އެ އަމުރުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.

10.6. މީގެއިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ ފަރާތުގެ [illegible]

11. އިސްތިއުނާފު ހައްޤުވާ އަދި [illegible]

---

[13] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/100 ޤަޟިއްޔާ.

[14] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2024/SC-A/19 ޤަޟިއްޔާ.

12. އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅުއްވި ދަޢުވާގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ހުށަހެޅުން ބަޔާން ކުރިން ގޮތް ގޮތަށް އަދުލު ނަހަމަވެ، މީހާ އެހެން ނުކުތާ އެބައި ދެވަނަ ފުރުޞަތުދެވޭނެ. މި މައްސަލައިގައި ބަންދުން ދޫކޮށްލައި ހުރިހާ އެބައި ދެވަނަ ފުރުޞަތު، އެއްވެސް މައްސަލައެއް ޤަރާރުގައިވާ ކަމެއް، މިއީ އެ ފަރާތަށް ކުރި ކަމެއް ނޫން ކަމެވެ. މާލާގައި ހިނދި ކަމަށް ދަޢުވާގެ ބަޔާނުގެ، އެންމެހާ ކަމަށް ވާހަކަ އަހާލާ ފަރާތްތަކުގެ ހުށަހެޅުން ކަމަށް، އެފަދަ ފަރާތެއް ނުވާތީ، މިއީ ހަމައެކަނި ދައުލަތް ވާހަކައެއް ކަމަށް އެދިވަޑައިގަތެވެ.

އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތަކުން އެދިފައިވާ:

13. އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތަކުން އެދިފައިވަނީ، ދަރަޖައިގެ އަމުރުތަކުގެ ދަފަރައްޖެހިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

14. މި އިސްތިއުނާފުގައި، މި ކޯޓުން ޖަވާބު ދޭންޖެހޭ ސުވާލަކީ، އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުން ދޫކޮށްލައިފައިވަނީ ދަޢުވާ ހަވާލުކުރުމަށް ހިތާވާރޭތާ އޭރު މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުން ދޫކޮށްލުމަށް ދަށުކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން ޤާނޫނާ އެއްގޮތް ބާޠިލުކުރަންވީތޯ؟

15. ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު ޢައްދުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުންނެވެ. އެ މާއްދާގައި ބަޔާންވެފައިވަނީ "ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކުރެވިފައިވާ މީހާ ބަންދުކޮށްލައިފައިވާ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގެފުޅުތަކުން ނުކުތާ ނޫނަސް ކަނޑައެޅުމުގައި، އެހެން އެ ކަން ކުރިއަށްދާ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާ ހުކުމް އެވަގުތު ނިންމަވާފައިވާނަމައެވެ، މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން (4) ވަނަ ނަންބަރުގެ ހިއްސާތަކުން

ހުރި ނަންބަރުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބުތަކުގެ[15] ތެރެއިން ސަބަބެއް އޮވެފައި، އޭނާގެ މައްޗަށް އެ މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ [illegible] [illegible] ހުކުމެއްޖެހިއްޖެނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް [illegible] ރިޢާޔަތްކޮށް، 15 (ފަނަރަ) ދުވަހަށްވުރެ އިތުރުނުވާ ގޮތުގެމަތިން އޭނާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރުކުރެވިދާނެއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

16. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ އަމުރު ނެރުއްވިފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރާ ހަވާލާދީފައެވެ. އެ މާއްދާގައި ވަނީ "ކޯޓުގެ ތަހުގީގުގައި ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހާ ބަންދުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމުގައި ނުވަތަ ހުރިހާކަން ކަށަވަރުކުރެވިއްޖެނަމަ، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން (4) ވަނަ ނަންބަރާ ހަމައަށް ހުރި ނަންބަރުތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބެއް ނެތް ކަމުގައިވިޔަސް، އޭނާއާމެދު ތަހުގީގުކުރެވުނު ކުރި އޭނާ ކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރާ ޖިނާވަތަކީ ހުއްޓުވުމަށް، އަންނަނިވި ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ގޮތަކަށް އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ... (2) ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ޝަރުތުތަކަށް ޢަމަލުކުރަން އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލަން." މިފަދައިންނެވެ.

17. **ބަންދުކުރުމާ ގުޅޭ ކަނޑައެޅުމުގެ މައިގަނޑު އުސޫލުތައް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބެންޗު [illegible] ވ. [illegible] [illegible] ޤަޟިއްޔާ**[16] ގެ ސަބަބުތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބައެއް މުހިއްމު ނުކުތާތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

---

[15] މި ސަބަބުތަކަކީ: (1) އޭނާއާމެދު ތަހުގީގުކުރަމުންދާ މައްސަލައާ ގުޅޭ ހެކިތައް ނެތިކުރުމުގެ ނުވަތަ އެ މައްސަލައިގައި ހެކިބަސް ދޭން ހުރި މީހަކަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރުން؛ ނުވަތަ
(2) އޭނާ ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރުން؛ ނުވަތަ
(3) އޭނާ ފިލައިގަތުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރުން؛ ނުވަތަ
(4) އޭނާ ބަންދުން ދޫކޮށްލުމުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވެދާނެ ކަމުގެ ފުރުޞަތު ހުރުން.

[16] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ

17.1 ކުށުގެ ތުހުމަތުގައި ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު ބަންދު ކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތީންކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ކަނޑައަޅައި، އެ މީހަކު އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގައި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރު ޖަވާބު ހޯދަންޖެހޭ ދެ ސުވާލެއްވާކަމާއި، އެއީ، އެ މީހާއާމެދު ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށް އޭނާ ކުރިކަމަށް ބާރުދޭ ހެކި ހުރިކަން ނުވަތަ ނޫންކަން، އަދި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތެއް ވުޖޫދު ވެދާނެކަން ނުވަތަ ނޫންކަން.[17]

17.2 ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތެއް ވުޖޫދުވާކަން ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑަކީ ބަންދުކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ސަބަބެއް ވުޖޫދުވުން، އެ ފަދަ ސަބަބެއް [illegible].[18]

17.3 ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހެއްގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމާ [illegible] ފަނޑިޔާރު [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible].[19]

17.4 [illegible].[20]

---

[17] [illegible] 17 ވަނަ [illegible]

[18] [illegible] 25 ވަނަ [illegible]

[19] [illegible] 31 ވަނަ [illegible]

[20] [illegible] 32 ވަނަ [illegible]

18. މިމައްސަލަތަކުގައި، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އެދިފައިވަނީ ގއ. ނިލަންދޫ މަގުތަކުގައި މީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެދޭ ގޮތަށް ތޫނު ހަތިޔާރު ބޭނުންކޮށްގެން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތްތައް މާރާމާރީ ހިންގާފައިވާ ކަމަށް ބެލެވޭ މައްސަލައިގައެވެ. ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި، ބިރުދެއްކުމާއި، އިންޒާރުދިނުމާއި، ތޫނު އެއްޗެއް އާންމު ތަނެއްގައި ގެންގުޅުމާއި، މާރާމާރީ ހިންގަންއުޅުމާއި ބައިވެރިވުމާއި [illegible] ހިމެނެއެވެ.[21]

19. ބަންދާމެދު ގޮތް ނިންމުމުން ދަށުކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ "ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ޖެހޭ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުފެންނާތީ އާއި ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރުތުތަކާއި އެކު ދޫކޮށްލުމަށް" މިފަދައިންނެވެ.

20. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޝަރީފާ އިބްރާހީމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[22] ޤަޟިއްޔާގެ އިސްވެ ބުނެވުނު އުސޫލުތަކަށް ނަޒަރުކުރާއިރު، ދަށުކޯޓުގެ މި ނިންމުމުން، [illegible] މެދު ގޮތެއް [illegible] [illegible] އެނގެން ނެތްއިރު، ތުހުމަތުކުރެވޭ ވަރަށް ހެކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަނޑިޔާރު ދެކޭ ގޮތް ސާފުކޮށް އެނގެން ނެތް ނަމަވެސް ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރަށް ހަވާލާދީފައިވުމުން ކުށްކުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މިންވަރަށް ހެކި ހުރިކަމަށް ސަރީޙަތުން ބަލައިގަނެފައިވާކަމުގައި ފެނެއެވެ. އަދި ދަށުކޯޓުގެ މި ނިންމުމުން، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަންދާމެދު ގޮތް ކަނޑައެޅުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެން ނެތެވެ.

---

[21] [illegible] ނަންބަރު MF/210610 އާއި ނަންބަރު MF/210611 (31 މޭ 2025) ބަންދާމެދު ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[22] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/93 ޤަޟިއްޔާ.

21. އިސްތިއުނާފު ދައްކުވާ ފަރާތްތައް ބަންދުކުރުމަށް އެދި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފޯމުތަކުގައި،[23] ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ ބަންދުގައި ބަހައްޓަން ބޭނުންވާ ސަބަބުތަކަށް ބުނެ، ގއ. ނިލަންދޫ [illegible] މަތީގައި ސައިކަލެއްގައި [illegible] [illegible] ([illegible]) ހިފައިގެން އާއްމުންގެ [illegible] ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.

22. ދައުލަތުގެ މި ހުށަހެޅުންތަކާ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަޒަރުކުރާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] އެކު މަގުމަތީގައި، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިފައިގެން، "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" "[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސައިކަލެއްގެ މަތީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައިވާ [illegible].

---

[23] ފުލުހުންގެ ނަންބަރު MF/210610 އާއި ނަންބަރު MF/210611 (31 މޭ 2025) ބަންދުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

23. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ އަމުރުތަކަކީ، ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދީފައިވާ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރެއިން ނަގާފައިވާ އަމުރުތަކެއް ކަމަށްވާއިރު، ފަނޑިޔާރަކަށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރެއްގެ މައްޗަށް އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަކުން ވަދެވޭނީ ޙާލަތްތަކެއް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible]**[24] ގަޟިއްޔާގެ 15 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެފަދަ ޙާލަތެއް މި މައްސަލައިގައި އޮތްކަމެއް ބެލޭއިރު، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ބަންދުކުރުމަށް އެދި ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅި ކަންކަން ވަޒަންކުރެވުމާއި އަމުރުތަކުން އެނގޭން ނެތުމުން، މިއީ، ދަށުކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރު އިޚްތިޔާރުކުރި ގޮތް ނިންމުމުގައި މައިގަނޑު ވާޖިބުތަކަށް ނުވަތަ ކަމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައި ނެތުން ކަމަށް ބެލޭނެއެވެ.

24. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތަކަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ބަންދުން ދޫކޮށްފައިވާނަމަ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ސަބަބުތައް ހުރިކަމަށް ބެލޭތީއާއި، ދަށުކޯޓުން ހުށަހެޅި ކަންކަން ވަޒަންކުރެވުމާއި އަމުރުތަކުން އެނގޭން ނެތުމުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް، ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ނިންމި ނިންމުން ރަނގަޅު ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

ނިންމާފައިވާ ގޮތް

25. ބުނެވިދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެހެނިހެން ކަރުދާސްތަކާ އެއްބަސްވެ ފުރިހަމަ ފޯމުލާވާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 (31 މޭ 2025) އަމުރާއި އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 މޭ 2025) އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ގަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމާ ރިޢާޔަތްކޮށް، ޖުމުލަގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް ބަންދުކުރުމަށް އަދި ކަމާބެހޭ ކޯޓަކުން މިއަދުން (25 ޖޫން 2025) ފެށިގެން 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅައިދިނުމަށް، އެ ހުށަހެޅުމާބެހޭގޮތުން 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަން އެކޯޓަށް މައްސަލަ ނިންމަން ފޮނުވުމަށް.

---

[24] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/51 ގަޟިއްޔާ

ފަނޑިޔާރު ޢުޒައިރާ މުޙައްމަދުގެ ނިޔާ

26. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރީޝާގެ ނިޔާއަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ރިޝްވާނާ ފަހުމީގެ ނިޔާ

27. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރީޝާގެ ނިޔާއަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކާއި ދަލީލުތަކަށް ބަލައި، ހުށަހެޅުނު ހުއްޖަތްތަކުގެ އަލީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/18 (31 މޭ 2025) ގެ އަމުރު އަދި އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު P2C/MA/2025/19 (31 މޭ 2025) ގެ އަމުރު ބާޠިލުކުރުމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގައި ފުރަތަމަ ކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ ދިރާސާތަކާއި، ފުލުހުންގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ހަޅުއްޓާ ފަރާތްތައް ބަންދުކުރުމަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން (25 ޖޫން 2025) ފަހުން 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތުގައި ހަރަކާތްތެރިވުމަށް، އެ ހަރަކާތްތަކުގެ ތެރެއިން 24 (ސައުވީސް) ގަޑިއިރުގެ މުއްދަތުގައި ގެންގޮސް ކަނޑައަޅާފައިވާ އަންގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މި މައްސަލާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢުޒައިރާ މުޙައްމަދު

ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރީޝާ
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ރިޝްވާނާ ފަހުމީ